

Bedre velfærd for svin

maj 2019

BEDRE VELFÆRD FOR SVIN

6 INITIATIVER SOM FORBEDRER VELFÆRD FOR SVIN I DANMARK

Baggrund

Danmark har verdens største svinehold målt i antal svin per indbygger. Langt hovedparten produceres til eksport, enten som kød/kødprodukter efter slagtning i Danmark eller fordi de som levende smågrise sælges til opfedning i udlandet. Danmark er således EU's suverænt største eksportør af smågrise, hvilket bevirker, at der er tale om et meget omfattende hold af søer, som føder og opfostrer disse grise.

Dyrevelfærd for svin optager danskerne, men fordi der i hovedsagen er tale om en produktion til eksport, kan vi kun i begrænset omfang påvirke dyrenes velfærd gennem vores egne indkøbsvaner. De danske grise der lever i danske stalde er ikke desto mindre et dansk ansvar, og der er af hensyn til dyrene behov for en række markante forbedringer.

1. Udfasning af kastration

Hvert år kastreres over 15 millioner få dage gamle hangrise. Erhvervet har besluttet, at fra 2019 skal grise, der leveres via erhvervets Danish-ordning lokalbedøves. Dette er et skridt på vejen, men lokalbedøvelse er ikke uproblematisk, da grisene bl.a. skal fastholdes, og stikkes i testikler og hud, ligesom selve kastrationen uanset om der bruges bedøvelse eller ikke gør det, kan medføre komplikationer. Samtidig viser erfaringer fra såvel Danmark som andre lande, at hangriseproduktion uden kastration er mulig.

Dyrenes Beskyttelse foreslår et to-trins forbud på området, hvor kastration uden bedøvelse forbydes fra 1/1 2020 og kastration forbydes fra 1/1 2024. Det vil sende et klart signal om, hvilken vej udviklingen skal gå, og der kan herefter laves en målrettet plan for udfasning over de kommende år. Dyrenes Beskyttelse anerkender, at der er markeds-mæssige udfordringer i forbindelse med hangrisekød (ornelugt), men disse skal løses via opsporing og frasortering på slagteriet af de få procent af kødet, der har ornelugt. Dette sker allerede i flere lande, ligesom der er lovende og fremskreden forskning i Danmark på området. Der bør i kombination med lovgivning laves en handlingsplan med milepæle, som sikrer den gradvise udfasning af kastrationen.

2. Stop for rutinemæssig halekupering

Rutinemæssig halekupering har været forbudt i mere end 20 år. Forbuddet blev indført, fordi grise bider hinanden i halerne, når de er meget stressede, og man ønskede ikke at stress hos grise blev symptombehandlet ved simpelthen at klippe halen på alle de nyfødte grise. Tværtimod fremgår det af lovgivningen, at der skal være et dokumenteret halebidsproblem og at det skal være forsøgt løst gennem forbedrede forhold og pasning, herunder bl.a. mere plads. Først da er halekupering tilladt som en slags sidste udvej. Med andre ord: det er

produktionen, der skal tilpasses grisene, ikke grisene, der skal tilpasses produktionen. I dag halekuperes 98,5 % af de danske grise (Evaluering af handlingsplan for bedre dyrevelfærd for svin, Fødevarestyrelsen, 2018). De grise, der ikke halekuperes er i hovedsagen økologiske og frilandsgrise, samt små nicheproduktioner. Århus Universitet har for nylig vist, at der kan opnås samme effekt på halebid ved at tildele grisene halm og mere plads, som der kan ved halekupering. Uanset om grisene er halekuperet eller ikke, skal dette følges af opmærksomhed omkring andre forhold, der kan stresser grisene, da også disse kan udløse halebid hos såvel grise med klippede haler som grise med hele haler.

Dyrenes Beskyttelse foreslår, at Fødevarestyrelsen fremover konsekvent sanktionerer, når der på bedrifter er halekuperede grise og det ikke kan dokumenteres, at det er forsøgt at undgå halebid gennem rodematerialer og mere plads, eller der er andre åbenlyst stressende forhold for grisene. Ligeledes bør Fødevarestyrelsen sanktionere, når der på bedrifter halekuperes med henblik på videresalg uden, at det kan dokumenteres, at der hos aftager er problemer med halebid som er søgt undgået gennem rodematerialer og mere plads, samt afhjælpning af eventuelle andre stressende forhold. Først når grisene har markant mere plads kombineret med halm jf. blandt andet Århus Universitets forskning, kan der være tale om, at der er gjort det fornødne for at undgå halebid.

3. Færre døde pattegrise

Der døde i 2017 i gennemsnit 26.000 pattegrise om dagen. Disse grise dør enten kort før, under eller i dagene efter fødsel. Den høje dødelighed skyldes, at der i mange år er avlet for større og større kuld. Før 2004 blev der avlet for flest mulig grise ved fødslen, men siden 2004 er der avlet efter flest mulig levende grise på dag 5 (såkaldt LG5). Dette er dog stadig avl for større kuld. Da det har været muligt at holde flere af de ekstra grise i de stadig større kuld i liv, er dødeligheden i procent faldet svagt i en årrække, for dog i 2017 igen at stige. Århus Universitet har i forbindelse med myndighedsberedskab i 2018 konstateret, at der kun i lille omfang kan forventes yderligere effekt af LG5 på pattegrisedødeligheden målt i procent, og at andre avlsmål mere effektivt ville kunne sikre grisenes overlevelse.

Dyrenes Beskyttelse mener, at det er på høje tid at omlægge avlen, så kuldene ikke bliver større, men derimod mindre. Der skal sættes på færre, større og mere levedygtige grise i kuldene. Århus Universitets evaluering af avlen har gjort det klart, at der kun kan ventes begrænset yderligere effekt af den nuværende fremgangsmåde (LG 5) og samtidig peget på, at der findes mere effektive metoder til avl for overlevelse hos grisene. Der skal således avles mere direkte for overlevelse hos grisene. Efter Beskyttelses opfattelse skal målet være at søge føder et antal grise de selv kan passe, sådan, at der ikke skal bruges ammesøer til den fremavlede overproduktion af pattegrise. Ammesøer er søer, der afgiver egne kuld for gennem en forlænget diegivningsperiode at kunne opfostre de mange overskydende grise, der følger af de meget store kuld, der fremavles gennem LG5 avlsmålet.

4. Stop for fiksering af søer

Det er veldokumenteret, at søer lider under at være fikseret i snævre bokse, som kun er få cm længere og bredere end deres egne kroppe. Søer er intelligente dyr med en lang række fundamentale behov - såvel de generelle behov som grise har, men også de specifikke behov der er knyttet til de forskellige stadier af deres reproduktionscyklus (brunst, drægtighed, faring og diegivning), som de tilbringer hele deres voksenliv i. I Danmark er det forbudt at fikserer søer under brunst og drægtighed. Det er på tide at forbyde fikseringen også under faring og diegivning, hvor søerne ud over grundlæggende behov for fx at kunne røre sig og undersøge omgivelserne, har stort behov for at kunne bygge rede og udføre moderadfærd overfor pattegrisene. Hvis stierne er af en korrekt størrelse og indretning, og det følges med korrekt pasning vil det endvidere kunne lade sig gøre at holde søerne i løsdrift uden at pattegrisedødeligheden stiger. Fiksering er forbudt i flere lande, herunder nordiske lande som Norge og Sverige.

Dyrenes Beskyttelse mener, at fiksering skal forbydes i farestalden ligesom den er det i de andre staldafsnit søer befinder sig i henover deres cyklus. Det er på tide at erkende, at løsdrift i farestalden ikke kan gennemføres ved støtteordninger og frivillige aftaler. Dette har været forsøgt over en årrække, men den seneste evaluering af Handlingsplan for bedre dyrevelfærd for svin angiver, at det desværre i dag kun er 1,7 % af søerne, der er i løsdrift i farestalden.

5. Lavere antibiotikaforbrug gennem forlænget diegivning

Antibiotikaforbruget er reduceret i senere år, men det er fortsat markant højere end i den økologiske produktion, ligesom den nye ordning "Opdrættet uden brug af antibiotika" tyder på, at der er mindre brug for antibiotika, hvis produktionen er indrettet med antibiotikafri grise for øje.

Grise fravænnest typisk, når de er omkring 4 uger. Mange grise er imidlertid yngre, fordi der køres holddrift, hvor fravænnelsen skal passe med det øvrige hold af søer, uanset at de farer forskudt af hinanden og grisene dermed har forskellig alder. Ligeledes fravænnest grise fra ammesøer typisk tidligt for, at soen kan give die til et andet kuld.

Fravænningsstidspunktet er markant tidligere end det, som grisene er udviklet til. Under mere naturlige forhold sker fravænnelsen gradvist, sådan at grisene langsomt trapper ned på at die og øger indtag af fast føde. Den er først bragt til ende, når grisene er 10-17 uger gamle. Processen er derimod knapt gået i gang, når grisene er 3-4 uger. Deres immunsystem og mavetarmkanal er umodne på dette tidlige tidspunkt, hvorfor det er stor risiko for at de bliver syge, når de fjernes fra deres mor, overgår til fast føde, blandes med andre grise og flyttes til en ny lokalisering. Århus Universitet har i forbindelse med myndighedsberedskabet foretaget en vurdering, hvor de peger på tre tiltag der kan mindske risikoen for diarree og dermed for brug af antibiotika. En mere gradvis samt højere fravænningsalder er et af tre tiltag, der peges på.

Dyrenes Beskyttelse mener, at der bør gribes om nældens rod, når det gælder antibiotikaforbrug til grise. Det er de fravænnede grise, der modtager langt mest antibiotika. I

denne sammenhæng kan antibiotika betragtes som et redskab der muliggør produktion, hvor grisene tages tidligt fra soen for, at hun hurtigst muligt kan komme i brunst og blive drægtig med endnu et kuld. Kuldet ses i produktionen som det egentlig produkt og soen som produktionsapparatet. Fravænningsalderen bør straks øges til mindst 28 dage og når søerne er i løsdrift til mindst 5 eller 6 uger (fikserede søer kan ikke undgå grisene og risikoen for at søerne belastes af de markant større grise medfører, at kravet ikke kan sættes højere så længe, de er fikseret).

6. Kursuskrav for ansatte, der passe grise

Danske svinebesætninger er store og i forhold til antallet af dyr er der kun få ansatte. Der bruges således kun få sekunder per dyr per dag. Der er mange dilemmaer mellem hensynet til dyrene og produktionsøkonomiske hensyn. Dette bringer dyrevelfærden under pres. I den seneste rapport over Fødevarestyrelsen årlige kontroller, var det således 43 % af de kontrollerede svinebesætninger, der fik sanktioner for ikke at overholde regler om dyrevelfærd og medicinanvendelse. Der var især overtrædelser vedr. håndtering af syge og tilskadekomne dyr og tildeling af rode- og beskæftigelsesmaterialer.

Dyrenes Beskyttelse mener, at undervisning i dyrevelfærd bør være obligatorisk for ansatte i svinebesætninger. Der er et sådant krav for den driftsansvarlige, men det bør også gælde de mennesker, der direkte passer dyrene.